

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társ szerkesztő: **Dr. Franciscy Lajos.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fill. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fill.

XIII. Leo pápa †.

1810–1903.

Consummatum est! A mitől az egész keresztény világ napok óta szívszorogva félt, a minék elhárításáért millió meg millió ajk ostromolta imájával az eget, beteljesedett.

Lehullott a fejünk koronája . . .

Meghalt a pápa.

A világnak legnemesebb atyja, Isten földi országának, ennek az egész világra szóló két ezer éves páratlan monarchiának egyik legnagyobb fejedelme, a századnak mindenkitől elismert legkimagaslóbb férfija, XIII. Leo nines többé!

Az egész világ szíve megdobban a nagy esapásra. Milliók szemében gyászköny ül s éjszaktól délig, napkelettől napnyugatig a föld minden pontján harangok zúgnak-búgnak s panaszos hangon hirdetik, hogy nagy vesztesége van a világnak.

Vajjon ily páratlan világra szóló gyász pillanatában szükséges-e bőven kifejtenuk, ki volt az, a kinek ravatalánál egy egész világ áll mély meghatottságban? Hiszen még csak imént hangoztak föl világszerte a jubileumi örömmek hangjai, s himnuszokban, dícsőtő dalban, szónoklatban; a szívet rezgésbe hozó zene minden húrján s az egész világot elárasztó nagyszerű művekben hirdették, ki volt a világnak XIII. Leo.

Egy égből leszállt isteni fény, a „lumen de coelo”, mely ötven év óta szórta tele a világot mély bölcsességének sugárözönével, hogy oszoljon az útvesztő sötétség, a melyet századok tévelyge halmozott össze a magasba vágyó emberiség utjába.

Egy szüntelen lángoló tűz, a mely szeretetének forró melegével karolta át az emberiséget, hogy pusztoljon az önzés, szívtelenség s gyűlölet, a melylyel a földhöz tapadó gonoszság mind szélesebb körben megdermesztette a szíveket.

Egy ragyogó bölcsességű szónok, a kinek lángszava isteni zeneként járta be félszázadon át a földkerekséget, hogy mindenütt létrehozza a békét, megnyugvást s megalkossa minden helyen, népek s fejedelmek, elmék s szívekben az isteni világharmoniót.

Egy nagy pápa, a minővel csak nehéz időkben ajándékozza meg Isten az egyházat, hogy vész és vihar között biztosan vezesse révpartra a tévelygő emberiséget. Egy igazi nagy ember, a minőt csak ritkán szülnék méhökéből a hosszú századok.

Igaz, hogy ezt a fényt nem fogadta még be minden ember, hogy beteljesedjék: látnak, hogy ne lássanak, hallanak, hogy ne halljanak. A sötétség fiai nem ismerték meg a világozóságot. Így volt ez Jézussal is, a kinek ő képviselője volt a földön.

Igaz, hogy a szeretetnek ama nagy tűzét, a melylyel ő átkarolta ellenségeit is, még

sokan nem értették meg, sőt gyűlölettel viszonozták. Így tettek Jézussal is, a kit ő képviselt a földön.

Igaz, hogy sokan nem látták benne Istennek küldöttjét, a ki arra van hivatva, hogy biztos utat mutasson az emberiségnek a zürzavarok között s nem láttak benne csak embert; ámde örök dicsőségéül szolgál a nagy halottnak, hogy legalább emberi nagysága előtt még elvi ellenségei is meghódoltak. Örök dicsőségére válik, hogy félszázadon át tett intézkedéseivel, mély bölcsességű, a kor minden bajaira biztos gyógyírt nyújtó fonséges encyklikáinak tömegében oly elévülhetetlen kincsét hagyott az emberiségnek, a melyből az idők végeig minden viszontagságai között is irányadó fényt, a biztos világrend, boldogító béke és üdvnek alapját mérítheti földi ideiglenes s földöntúli örök céljaira.

És ez szolgál vigasztalásul is a ker. világnak a nagy veszteségben.

De van nekünk más vigasztalásunk is, — aminőt nem talál az, a ki az egyháznak örök élettől dobogó keblének melegét nem érzi.

Mi vigasztalást mérítünk az élő hitből, a mely legyőzi a halált. Meghalt a pápa? Szemünkben a köny, szívünkben a fájdalom hirdeti, mert valóban nagy és szeretett kincsét veszítettünk el. De a mi fájdalmunk nem a esüggedés fájdalma, hanem az élő hit, remény és szeretet fájdalma, a mely a vértanúságig erős meggyőződéssel vallja és hirdeti, hogy a ki meghalt, nem halt meg, hanem örökké él.

Leo pápa meghalt; születésétől kezdve közeledett e halálhoz; de a mi benne az emberi lényeg fensőbb részét olt, az folyton nőtt, gyarapodott s megérett az örökkévalóságra.

A test ott fekszik hidegen, némán, mozdatlanul, de a lélek az örök dicsőséget zengi és élvezi egy boldogabb világban.

Kialudt szellemének fénye, nem világol többé; de a szellem fényes alkotásai, elvei itt maradtak, nem hálnak meg soha.

Leo meghalt. Siratjuk. De Leo él. Lelkünk örömeivel kísérjük angyalok karaival lelkét a menybe, a miként szereteteinek chagyása feletti fájdalma közepett ő is örvendett. „Örömmel bucsuzom el — így szólt halála előtt — e világból.”

Vigasztalásul szolgál nekünk az a biztos tudat, hogy habár Leo pápa meghalt, de a pápa nem halhat meg soha. Ledől egy nagy oszlop a világ fejedelmei közt? Nagy és pótolhatatlan úr támad nyomában. A mi veszteségünk is nagy, de nem pótolhatatlan. Isten, a ki műveit emberek által hajtja végre, az ő egyháza számára, a melynek megígérte, hogy vele leszen a világ végezetéig, támaszt majd embereket, méltókat az új időkhez, új viszonyokhoz, körülményekhez. Egyházunk letűnt nagyjait új nagyságok fényes sora fogja követni.

Fájdalmunkat enyhíti az egész világ páratlan óriási részvéte fájdalmunk és vesztesé-

günk iránt. Itt tűnik ki igazán, mi volt XIII. Leo az emberiségnek. Nem „einfacher Priester”, a mint megjósolták, hanem a világ legelső hatalma és erkölcsi ereje. Önkényt érzi mindenki, hogy a világ ingatag hullámai között a pápaság az egyedüli rendíthetetlen szikla, a melyen nyugszik a társadalom erkölcsi rendje s üdvössége. Azért szegződik ma minden tekintet a szellemi és erkölcsi világ központjára, mert mindenki érzi, hogy ott az egész emberiség sorsát mélyen érdeklő nagy dolgok történnek s fognak történni.

És mily megható jelenség a világ-gyász közepett? A világ leghatalmasabb fejedelme, a kinek uralma nagyrészt a legnagyobb erő hatalmán alapszik, leborul a legnagyobb fejedelm nagysága előtt, a kinek minden hatalma egyedül az erkölcsi erő.

Mily nagyszerű változása az időnek? A protestans kereszténységnek legvallásosabb fejedelme, mondhatni pápája, a kinek épen azért, mivel legszilárdabb hívője a saját vallásának, ime nemesak nem örvend legnagyobb elvi ellenségének kidöltén, a kit a régi idők gyűlölködő szelleme Antikrisztusnak nevezett s ezen idők szellemének örökösei adáz gyűlölettel kísérnek ma is, hanem fájdalomában imádkozik érte s hangosan hirdeti, hogy égető szüksége van a világnak ily nagy emberekre.

Valóban ujkor szelleme lengedez a nagy pápa koporsója felett; annak az új kornak, a melyet a nagy pápa fényes szelleme oly páratlan eredménnyel készített előre, a kereszténység restaurációjának az a jobb és új kora, a mely a zürzavarban, a romok között egy boldogabb életet van hivatva árasztani az emberiségre.

A mai, erkölseiben megfoggyatkozott, gondolkozásában téves utra vitt értelmiség, a mely minden aggodalom nélkül hagyja magát vezetni és a kereszténységtől elidegenített a kereszténységet nem ismerő, sőt azt gyűlöllő tudomány, sajtó, irodalom s titkos társulatok aknamunkáitól, ma még talán nem érzi, örömmel nem üdvözli egészében ez új kornak hajnalhasadását, de minden azt mutatja, hogy el fog érkezni biztosan. Az Istent mellőző tudomány esődbe jutva, végső erőfeszítéseit teszi ugyan, de már senkisésem hisz oly készségesen benne, mert hitnél egyébről nem lehet szó be nem bizonyított hipotézisekkel szemben. És itt van, mind követelőbben nyomul előtérbe, a közelgő századoknak szegényt és gazdagot az élet-halál kérdés jelentőségével érdeklő nagy problémája, a szociális kérdés. Mindenki ösztönszerűleg érzi, hogy a világ mindinkább két nagy táborra oszlik és készül megvívni a világ egész jövőjére döntő nagy harcot. A hitetlenek és hívők táborára. A régi jó institúciókhoz ragaszkodó örök társadalomra és az istentelen szocializmusnak chaotikus ábrándképeit kergető tapasztalatlan tömegre. A közbeeső pártokat, elveket mindinkább elsodorja, magába olvasztja a két ellentétes tábor

Ezt látjuk Franciaországban, Belgiumban, a legújabb választásoknál Németországban stb., tehát épen az emberiség élen járó művelt nemzeteknél.

A nagy pápa lelki szemei előre látták e félelmetes harc közeledését s gondviselészerű nagy hivatása s elévülhetetlen dicsősége volt, hogy ennek veszedelmére nemcsak rámutatott, mikor mások még alig gondoltak rá, hanem táborra egyesítette, szervezte, lelkesítette a keresztény hívőket, ellenállhatatlan logikával megdöntötte az ellentábor elvi alapjait s biztos kézzel megállapítván a bajok gyógyszerét, egy pillanatig sem szűnt meg fejedelmeket, népeket sürgetni azok alkalmazására.

Ezért hódolnak meg előtte a fejedelmek, siratják a népek s várja, lesi feszült érdeklődéssel a világ, ki lép a nagy pápa nyomába, épen a legválságosabb korszakos idők előestéjén?

Menj, pihenj az Istennek ölben, nagy szellem, hosszú fáradaimaid után. Jó harcot harcoltál, pályád bevégezted, a hitet megőrizted, ott az égben korona vár rád; itt pedig a földön az emberiség soha el nem muló hálája fogja őrizni dicső emlékedet!

Lux perpetua luceat lumini de coelo!

S. G.

Politikai hírek. Budapestről képviselő-körösből értesülünk, hogy gr. Khuen-Hedervary Károly csak aug. 1-éig szándékozik kitarítani az obstrukcióval a küzdelmet. Ha addig nem török meg a függetlenségi párt, akkor gr. Apponyi Albert bizatnék meg a kormányalakítással, kinek e hét folyamán mondott nagyszabású beszéde ugyanis olyan elégtelést képez a kormányelnöki programhoz. Apponyi gróf természetesen csak úgy vállalkozik a premier office elfogadására, ha Bécsben mindazokat a pontokat elfogadják, melyeket ő mint jogos nemzeti igényeket legutóbbi beszédeben körvonalozott. A jelenlegi házelnök megkísérelné azután a kibekítést, s ha akkor sem sikerülne, akkor nem maradna más hátra, mint exlexben is feloszlattani az országgyűlést. — És ez nagyon természetes. Mert más segítség itt már nincsen, mint appellálni a nemzetre, vajjon helyes-e a turbulens elemek viselkedését. Az, hogy az ugynevezett törvényen kívüli állapotban az országgyűlést egyáltalán nem lehetne feloszlattani, csak ügyvédi fogás, melynek a holt betű értelmében talán lehet némi igazsága, de a szükség tudvalevőleg erősebb a törvényenél, különben nevétesleges circulus vitiosus fejlődnek az egészről, t. i. az, hogy ez az országgyűlést egyáltalán soha sem lehetne feloszlattani! — Összeáll ugyanis 30 jótörku, bőbeszédű ember, akik technikai obstrukcióra vállalkoznak, mindenre névszerűt szavazást kérnek,

kétszer olvastatják a jegyzőkönyvet, mert állítólag halkán olvasta a jegyző, felolvastatják az országgyűléshez érkezett 3000 s nem tudom hány száz kérvényt teljes indokolással, akkor az országgyűlést soha sem lehetne berekeszteni, mert a kormányának az indemnitás még nincsen megszavazva. Mi az obstrukciót soha sem helyeseltük. Még Bánffy idejében sem, dacára annak, hogy előttünk kívánatos eredményt szült, t. i. Bánffy bukását. A cél nem szentesítheti az eszközöket. — Képzeltük csak, hogy jöhetnek idők, midőn 30 nemzetiségi képviselő kerülhet a házba, s ezek megbennevezhetők, ha az obstrukció törvényes eszköz, az egész magyar parlament működését.

Herczegh Teréz gyűjtései.

E cím alatt a következő sorokat vetjük:

Egy pár év előtt nagy port vert fel a fővárosi liberális lapokban Herczegh Teréz, volt fiumei irgalmas nővér és főnöknő új „szerzet” alapítása. A nevezett alapítónő Paulai Szent Vincéről nevezett irgalmas nővér volt (valamikor itt a nyitrai zárdában is működött) és a 80-as években főnöknővé nevezték ki a Szapáry grófnő által fenntartott „Mária-árvaház”-ban, csak hogy mivel működése nem felelt meg a szent rendalapító szellemének és nehogy további maradása Fiumében a Szent Vincéről nevezett kongregáció sértetlen reputációjában és hírnevében esorbát ejtsen, a gráci előjáróság Herczegh Teréz főnöknőt hasonló minőségben Kaposvárra helyezte. Innen az előjáróságot folyton zaklatta, hogy Fiuméba helyezték vissza, ámde az előjáróság nem engedett, mire Herczegh Teréz otthagya a kaposvári főnökséget, és egy pár hasonló gondolkozású nőt maga köré gyűjtve Fiumében teremtett és megalapította a „Mária Immaculata” intézetet.

Ekkor sok kőszá hir keletkezett a gráci kongregáció hazafiatalanságáról, és a szabadelvű lapok kapva-kaptak Herczegh Teréz védelmére, hazafiságát és az „új magyar szerzetes rendet” egekig magasztalták, minek révén kieszközölte magának, hogy sorsjátékot rendezett, mely 50,000 koronát jövedelmezett és világgá küldte új „szerzetes” nőit, kik évek óta gyűjtenek árvaházra, szanatoriumra anélkül, hogy a tervezett intézetek eddig létesültek volna. Azt szerették tudni, hogy e sok pénz hol van és milyen célra szolgál, mert anyai esztendei gyűjtés már csak valamit eredményezhetett volna?

Az egész országban folyik a gyűjtés, egész szervező-bizottságok alakultak, legújabbban a belügyminiszter 40127/903. III. b. számú engedélyvel ellátott gyűjtőleveket küldtek szét hazánk összes plébániáihoz, hogy a „Mária Magyarország

Nagyasszonyáról nevezett kongregáció (Fiumei Mária Immaculata) Internátus és Szanatórium* szegénysorsú s gyöngédkedő növendékei javára gyűjtést rendezzenek, sok nemesen gondolkodó hölgy jót vél tenni, az irgalmasságot akarja gyakorolni, midőn fáradságot nem kímélve kelnek házról házra, hogy az új kongregációt támogassák.

Mindenki tudja, hogy minden jótékonyági intézmény, kivált szerzet, csakis önzetlen, vallási alapokon lehet lefektetve, ahol az önzést kizárja a szeretet, a hiúságot, nagyravágyást az alázatosság, a fegyelmet az engedelmesség, és hogy ennek sziklaszilárd alapja legyen, ezért szükséges az egyházi előjárók megerősítése, amely jóváhagyás adja meg a kongregáció jellegét. Már pedig Herczegh Teréz intézménye alapján elhibázott dolog; elhagyta szerzetét, mely majdnem 30 esztendeig melengette; megtagadta az engedelmességet és rendalapító akar lenni az, aki maga az engedelmesség, a fegyelem alapelemeit nem ismeri.

A kongregáció jellegéhez megkívántató megerősítése a „Mária Immaculata”-nak nincs, még az erősen vallásos szellemű „Alkotmány”-t is félrevezették, midőn egyszer azt írta, hogy a „Mária Immaculata” az illetékes egyházi körök elismerését és megerősítését megnyerte. Igaz, hogy ezt kérelmezték többször, de a megerősítés mai napig sem jött, mert midőn Herczegh Teréz a zenggi püspökhöz fordult, kérelmére ráírták egyszerűen „Vidi”, „Lattam”, ez pedig egyforma a rideg visszautasítással.

Ezen mozgalom, melynek rejtett célja a Paulai szent Vincéről nevezett irgalmas nővérek hazafias, önzetlen, szigorúan vallás-erkölcsös működésének és nevelésének beúttatása és kiszorítása a hazából, melynek megmagyarosításában és vallás-erkölcsi felemelésében óriási osztályrésze van hírneves intézetei s önfeláldozással gondozott kórházai révén, jóra való keresztény katolikus és magyar emberek támogatására nem számíthat.

Nyitrai hölgyek is voltak szivesek — természetesen nem tudva a fentebbieket — ezen gyűjtés eszközzésére vállalkozni, jöhíszeműségüket meggyanusztani lovagiasságunk tiltja és azért ha igazi irgalmasságot akarnak gyakorolni, bátorokdunk egy tanácssal szolgálni. Van városunkban egy tősgyökeres magyar, hazafias és vallásos intézet, a mely Isten dicsőségére és a haza boldogulására, csöndben, feltűnési viselkedés, reklám nélkül működik — a nyitrai róm. kath. felsőbb leányiskola — melynek jötevőkre volna szükség, hogy sok szegényebb sorsú leányka anyagi gondok nélkül neveltessék a haza és egyház felvirá-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCAJA.

Arany János szülőföldjén.

Írta: **Dudek János dr.**

Debrecen, júl. 18.

Ott voltam Nagy-Szalontán, Arany János nagy nemzeti költőnk szülőhelyén s most, hogy további utamon, a rekkenő hősegtől és az alföldi benyomások tömegetől szinte megviselve, pihenőt tartok Debrecenben, nem állhatom meg, hogy le ne írjam szalontai emlékeimet, mit láttam a nagy férfiú maradványaiból, mi maradt ott belőle.

Az ő életében is Nagy-Szalonta és Debrecen összetartoztak; ott született (1817-ben), itt járta iskoláit s megúván a különben komoly fiú a kollegiumi élet ridegségét, itt állott be színésznek, hogy szíve vágyát, a művészi életet megízlelje. A valóság csakhamar kiábrándította s ott hagyva a vándor csapatot, züllött színész-társait, Mármaros-Szigetről visszavándorolt Szalontára, beállott tanítónak, majd a község jegyzője lett. Ilyen minőségben nyilatkozott meg költői lángelméje; mint szerény, ismeretlen falusi jegyző 1847-ben, Toldijával, egyszerre országos

névre kapott, hogy azontúl költeszete termékeivel megaranyozza irodalmunkat.

Hogy mily megfoghatatlan valami a lángész, azt kézzelfoghatólág éreztem Szalontán, midőn Arany János nyomait kerestem. Leszállva a vasutról, egy poros alföldi község előtt álltam; a nagy síkságtól környezve, egész vidéke a tanyák elszórt csoportja s a részben learatott, részben a ringó kalászkóttól még borított hatalmas szántóföldek beláthatatlan sora. Hosszú utcán vitt a kocsis, csinos, tiszta házak között, mint az alföldön rendszeren. Kalauz után kellett nézni s a magamfele ember hol kereshetné ezt másutt a kalvinista emberek közt, mint a kath. parókian. Ezt kerestük fel társammal, dr. Tóth Jánossal. Hogy ebben nem csalódunk, a sok kedves tapasztalás után, melyet az alföldi papságunknál szerezünk, okunk volt remélni. Gál István fiatal káplannál kopogtattunk be, vagy amint itt mondják: a kis tisztelendő úrnál s első pillanatra láttuk, hogy egy talpig derék magyar emberrel van dolgunk.

Az előbb a főúrhoz vezetett, a Vitkovszky plébánoshoz, akiben véletlenül földinkre, nyitrai származású emberre akadunk. Így már biztosítva volt célunk, hogy mindent megtudunk, ami Arany Jánosról ott a helyszínén megtudható.

Fő emléktárgyai a Csonkatoronyba vannak összegyűjtve, ebbe kellett először a bemenetet biztosítanunk. A kis tisztelendő úr azzal lepett meg, hogy abba nem mehettünk, mert Király gim. tanár tegnap mondta neki, hogy elutazik, pedig annál van a kulcs. Hej nem oda Buda, — mondtam — siessünk a lakására, hátha ha még otthon kapjuk. Azonnal a toronyörző tanárhoz siettünk. S valóban otthon találtuk. De ott újabb nehézség előtt álltunk. Azt mondja, a toronyba lépni nem lehet, mert ő éppen most festette ki a lépcsőzetet, oda nem bocsát be senkit. — Hát ha mégis, incselkedtem vele; tudja tanár úr, aki igazán szeret, az nagyon szeret, én pedig szeretem Arany Jánost, nekem bármi módon oda bejutnom kell. A tanár elmosolyodott: ejnye de kuruc egy beszéd, hová való az úr? Nyitára, a fatornyos országba, messze van az innen, hogy én másodszer is jöjjelek, míg a lépcső megszárad. A hajdu ivadék egyet gondolt s végre azt mondta: no hát jöjjenek az urak 12-kor, addig megüvözem, hát ha mégis megszárad a lépcső.

Szóról-szóra, lépérlől-lépésre nagyobb lett a torony-nyitás reménye, sőt végül ő maga is kalauzul ajánkozott a városban. Az Arany emlékbizottság titkárában, a kedves tanárban, csakugyan sokat nyertünk, egy kalauz helyett most

gozására, és azért a „Maria Immaculata“ pártolása helyett álljunk össze, adományainkat adozzuk ezen kipróbált, messzeföldön ismert intézet szegényebb sorsú tanulóinak fölszólítására, létesítésük alapját, melynek kamatait a szegényebb sorsú és jó erkölcsű leánykák fogják élvezni, ez által pártolunk egy nemes, vallásosan hazafias eszmét, mely nem rombolni, hanem építeni akar. Ezek alapján bátorítottunk felvetni egy korszerű eszmét és megfelelni azon kérdésekre, melyekkel a „Maria Immaculata“ gyűjtéséből kifolyólag minden oldalról ostromoltak. Ha valaki áldozni akar hazafias és humanus intézetre, ne menjünk messze Fiuméba, megtaláljuk azt Nyitrán is.

Custos.

Levelezés.

Privigye, 1903. július 20.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Sokan csodálkoznak azon, hogy privigyei levelezői, kik tavaly vetélkedve írták érdekesebbnél érdekesebb tudósításaikat, ez évben valahogy elhallgattak. Tudtommal e miatt meginterpellálta őnt egyik-másik olvasója, a levelezőit pedig azzal gyanúsították, hogy a liberálisok megfélemlítették, megvesztegették őket, mások szerint, hogy megunták a diestelen harcot, letették a pennát.

No e kihívás után ki kell állnom a porondra. Megnyugtatom a türelmetlenkedőket és kételkedőket, mert föltevésük alaptalanok. Sem a t. Szerkesztő úr, sem pedig a levelezők nem érdemlik meg a gáncsot, mert hisz van még erő karjainkban, lelkesedés sziveinkben és tintánk a kalamárisban. Minket nem lehet megvesztegetni, annál kevésbé megfélemlíteni, vagy elhallgattatni. Miért és kitől félünk? Tény, hogy az igazság rendesen nem tetszik azoknak, a kiknek fejéhez vágjuk azt, de hát cáfolják meg! Emiatt biz nem tesszük le a fegyvert! Hallgatásunknak egyedüli oka, hogy nem volt aktuális és érdekes tárgyunk. (Modell ugyan volna.) Politikai és társadalmi életünk nagyon sekély és síma mederben folyik. (Hál Isten, békét élvezünk annyi dülő csata után.) Van ugyan itt-ott egy-egy sellő, melyet a hamisság és alamsziszág emelt a csendes ár útjába, de ez nem tesz kárt bennünk, mert ismerjük embereinket. Lett volna ugyan pennára való 1—2 „szamáriáda“ Bajmóc vidékéről, de hát akármilyen individuum nem méltó arra, hogy nevét pennára vegyük.

Persze a t. olvasót az ex-lexben a politikai pártállások érdeklik leginkább. Erről kevés mondani valóm van. A néppárt áll, mint a szikla. Bármely percben kész fölvenni a harcot az ellenféllel, melynek nem lehet más eredménye, mint a liberális párt csúfos bukása. A néppárt kitűnően van szervezve. A keresztény párt céljaért lelkesednek öregek, fiatalok egyaránt. Éleszti a

lelkesedés tüzeit dr. Ernszt Sándor képviselőnk beszámoló beszédeivel. A választók tisztában vannak a liberalizmussal, mely immár 35 éve sanyargatja a nemzetet, s mindamellett nem tud felmutatni semmiféle monumentális vívmányt, mely előmozdította volna az agyonnyomogatott nemzet jólétét és kulturális fejlődését. Basáskodás, jogtiprás, az egyszerű polgárok megvetése és zaklatása, a nagy adók, a jogok elkobzása, a hitelet és az erkölcsiség hanyatlása és az általános elszegényedés gyümölcsei azon politikának, melynek nálunk csak a hivatalnok-osztály és a kazárság híve és támogatója. Ép azért lesz nehez helyzet a liberális jelöltnél, ha ugyan akad ilyen nálunk, mert mindenütt erősen sarokba szorítják. Ki kell jelentenie, melyik liberalizmusnak a zászlóvivője? Bánffy, Tisza, Szell, Héder-váry, Apponyi, Gajári, Vészi-felének-e? Meg kell mondania, mit köszönhet a nemzet a szabadelvűpárt 35 éves abszolutizmusának? Miért pang az ipar és a közgazdaság? Miért öltött oly nagy mérvet a kivándorlás? Hol van az a jólét, melylyel ámitották a nemzetet, hogy be fog állani, ha életbe léptetik az egyházpolitikai törvényeket? Miért támogatják a liberalizmust a szabadkőművesek és minden hitetlen poltron? Lesz még más kérdező valónk is. Tudom Isten, hogy a liberális jelölt, ha ugyan lesz ilyen, vérszöppeket fog izzadni és futva fog innen menekülni. Egy tanácsosal már is szolgálhatok neki. Lásza el magát minél több pénzzel, hanem nézze meg jól azokat, kikre bizza azt.

Egy időben egyik-másik liberális uri kortes azzal ámitotta a parasztokat, hogy a néppárt nincs többé, hogy beolvadt a liberális pártba, lám, Bresztyenszky Kálmán is kibekült Filberggerrel. Csakhogy a mi földműves népünk nem oly együgyű, hogy lépve menjen nyomorult kerítőknek. Több esze és politikai érettsége van, mint sok diplomás liberális kortesnek, még ha diplomájukat a közjegyző hiteltesítette is. Gazdáink kételkedve fogadnak minden szót, akárhogy is szepitgetik azokat a liberális kortesek. Embereink nem ültek fel és a hogy felvilágosította őket a „Krest'an“, a liberális kortesek eme csalafintaságáról, gúnynyal fogadnak minden ámitást és közeledést.

A hogy kezünkben tartjuk a privigyei kerületet, úgy vigyázunk a zsámbokrétire is. Itt is csak kudarcot vallhatnak a liberálisok, akár hogy is tombolnak örömlükben a megyebizottsági tagok választása óta. Jobb, ha hallgatnak erről. Bezzeg ilyen dolog a kancsuka hazájában nem történhetnék meg büntetés nélkül.

Még van egy dolog, a melyre mi is vagyunk kíváncsiak és ez a privigyei bíróválasztás. Majdnem három éve van ideiglenesen betöltve a bírói állás. Miért halogatják a választást? Akarja az a két, nagyon befolyásos megyei úr, a ki a volt bíró — különösen a zsámbokréti pótválasztás előtt — hitegette, szép ígéretekkal tartotta és mindenféleképpen hízelt neki, hogy ráolvassuk a magasabb fokú erkölcsstan bizonyos szabályait a tisztességről és szótartásról?

a község háza, itt dolgozott, mint jegyző, Arany. Majd egy szélső utcába érve, melyben még most is láthatók voltak az esőzés alkalmával felgyülemelő rengeteg sár nyomai, a vége felé siettünk. Egy csinos parasztház előtt állított meg kalauzunk s azt mondta: itt állott Arany szülőháza. Bemegyünk, egy tanyás kutya ugatott meg, mire a konyhából előjött egy asszony, egy fiatal személy, ki midőn meglátott bennünket, azzal fogadott, tudom mi járatban vannak az urak; sokan fordulnak meg itten hasonló célból. Úgy mutatta be magát, mint akinek a; férje szintén az Arany-familiából való. Nem is volt okunk kételkedni, mert paraszttasszony léteire valami regényféle könyvvel a kezében fogadott.

Meglepett az eperfa az udvar elején. Hátha ez az, melyet Arany *Családi körében* említett. Nem, tekintetes úr, mondta az asszony (jobbára így címezték az alföldi kálvinisták); a régi Arany-ház mindenestül elégett 1847-ben, a szederfa is; ez újabb ültetés. Majd az udvar hátsó részébe vezetett, hol kalauzunk vette át a szót. Ott egy fából tákol s náddal fedett istállóféle kapaszkodik a házépületbe. Ilyen viskó volt — kalauzunk mondta — a hagyomány szerint Arany szülőháza, kis szobával, konyhával és kamrával. Ilyenben született Arany János, a parasztfiú.

Miért függesztettek föl Bresztyenszky Kálmánt? Be van már fejezve a fegyelmi ügye? Mi az eredmény? Volt-e joga a főbíróak állásától megfosztani őt? Mik voltak az okok? Előbb való volt-e Pálffy érdeke (értem a köszvénybányát), mint a szegény községé? Miért késnek a felelettel? Hat mit sem ér a törvény és a polgárok joga?

Majd csak nyer valamelyes befejezést ez az ügy, akkor majd fűzünk hozzá kommentárt. Meglátjuk, kinek fog viszketni tőle a háta.

Addig is béke velünk.

—a.

Ujdonságok.

Személyi hírek. Dr. Dudek János, kisközsegi tanár és felsőbb leányiskolai igazgató dr. Tóth János lapunk szerkesztőjével hosszabb alföldi körútjukról Nyitrára érkeztek. — Dr. Balsay József, nyitrai kfr. járásbíró és Ujfalussy Ferenc kir. albiró 6 heti szabadságra Lőcsére utaztak; a járásbíróskodást addig dr. Fischer Ede kir. albiró vezeti.

Gyász isteni tisztelet XIII Leo pápáért. Bende Imre püspök ur ő méltósága elhunyt Szentseges Atyánkért gyász isteni tiszteletet rendelt el megtartani a székesegyházban, még pedig holnap, hétfőn, jul. 27-én reggeli 9 órakor. Nyitrán a két plébánia templomban majd holnap vasárnap hirdetik ki a gyász isteni tiszteletet rendjét. Kivánatos lett volna, ha a plébánia hivatalok sajtó útján is értesítik a közönséget az isteni tiszteletéről, hogy minél szélesebb körben legyen ismeretes. — A püspöki körlevél elrendeli, hogy előzőleg az isteni tisztelet előestéjén, s másnap az isteni tiszteletet megelőzőleg általános gyász jelölül az összes harangok meghuzassanak. — Ezzel kapcsolatosan kiemeltük, hogy a városban az egyházi épületeken mindenütt gyászlobogók lengenek, továbbá a kath. kör, a keresztény nőegylet házában, sőt gyászlobogót tüzött ki a vármegyeház, a városháza, a szabadelvű kör és a F. M. K. E. titkári hivatala. Ami kétségtől jó benyomást keltett. Annál kevésbé értjük, hogy a polgárok, kik közt pedig hála Istennek igen sok derék és katolikus érzelmű egyén található, s kinek házában pl. Kossuth halála napján ott láttuk a gyászjelvényt, fáznak a gyászlobogótól. Tudtukkal csak Ott Andrásnak volt bátorsága kitűzni azt. Ez annál kevésbé érthető, miután a megyeház, a városház sőt még a szabadelvű kör is gyászol, de hiába keressük pl. a püspökség illetőleg káptalan tulajdonát képező „Szarvas“- vagy „Korona“-sz...

Elgondolkodtam. Herbert Spencer környezet-elméletéhez fordultam, mely szerint az ember környezetének a kinyomata. No tessék ebből a környezetből Arany Jánost kimagyarázni! Magyarázza, aki tudja, én bizony nem tudom ebből a viskóból a lángelmét kihozni.

Miért nem állítanak legalább a falba be valami emlék-táblát? Kérdeztem a tanártól. Meglesz, mondja, csakhogy mi nagyobbat tervezünk e helyen, mire még kevés a pénzünk. Aztán — folytatta — nézze csak milyen nehézségekkel kell küzdenünk. Látja ezt a házat és ezt a nádas részét, alig ér meg két ezer koronát; de a mint lakója, ez az Arany-ivadék megtudta, hogy emlékül akarjuk megvenni, mindjárt tíz ezer koronát kért érte. Így tiszteli a paraszt nagy családtagjának az emlékét. — Különös, mondtam hozzá, valami hasonlót hallottam Arany feleségéről, Ercsey Juliannáról, az egykor szintén egyszerű asszonyról. Midőn Riedl Frigyes a 80-as években megírta remek tanulmányát Aranyról s abban kiemelte, hogy ime mi lett a parasztfiúból, Aranyé ezt annyira zokon vette, hogy Pesten Riedl köszöntését se fogadta el többé. — Így látszik meg, hogy nem minden nagy, ami nádas viskóból való.

Még sokáig időztünk az udvaron, hisz úgy

már kettővel vettük nyakunkba a helységet. Igaz alföldi meleg környezett s lábunk alól igazi alföldi por szállott föl, hogy tudományos kirándulásunk ne legyen minden áldozat nélkül való. De hát ha még úgy kellett volna izzadnunk, akkor is megtettük volna, hogy lássuk, kicsoda föld, kicsoda hajlék adta nekünk a nagy Arany Jánost, a lánglelkű költőt és a páratlanul szerény embert, kit mindenki nagynak ismert s csak ő nem tudta soha, hogy milyen nagy.

Kalauzunk előre figyelmeztetett, hogy egy sem áll többé azon házak közül, melyekhez Arany emléke fűződik, mind újabb épületek állnak azok helyén. Hiába, régen élte itt a költő Arany ifjúkorát, meg aztán a kegyelet is csak későn szokott felébredni arra, hogy őrizze a nagyokká lett fiainak emlékhelyeit. Úgy voltunk Félegyházán, Petőfi gyermekkori lakóhelyén is; a nádfedeles ház helyén, hol meszaros atyja lakott, magas sárga ház áll széles kerttel s az odavaló plébános az elfogadott nézet ellen most is állította előttünk, hogy Petőfi bizony nem Kis-Kőrösön, hanem Félegyházán született. Tehát egy Petőfi-nek még a születési helye sem volna biztos?

A gimnázium mellett elmenve, szemben a szögleten van a járásbíróház. A tanár úr azt mondja, nézzék, itt, ennek a helyén állott akkor

lón is. — Nem szemrehányásképp mondjuk ezt, hiszen kegyeletet szemrehányással kicsikarni nem lehet és nem is akarunk. Csak mint jellemző tünetet említjük, hogy a politikai tekintetek mennyire elorvasztják az emberek szabadságát, hogy még azok is, akik testestől-lelkéstől katolikuskok, valami politikai demonstrációt vélnék elkövetni, ha kitérnék a gyászlobogót.

Esküvő. Geszti Agoston, nyitrai tornatanár ma, vasárnap, esküszik örök hűséget Koller Katica úrhölgynek, polgári iskolai tanítónőnek, Pozsonyban.

Értesítés. A Szántó-fele nyitrai nyilvános polgári fiu- és leányiskolánál a jövő 1903—1904. tanévre több tandíjmentes hely van üresedésben, a kik illet elnyerni óhajtanak, ez iránti kérvényeiket Nyitra város tekintetes tanácsához címezve augusztus hó 15-ig nyújtsák be.

Halálozás. Baumgartner szül. szlavnicai Sándor Adél úrnő, Baumgartner Libor nyug. zsolnai főszolgabíró s trencsén-teplői fürdőbiztos neje élete 73. évében. — Duschek Alajosné élete 60. évében Érsekújvárott elhunyt. A boldogultban Duschek Oszkár jónévű érsekújvári gyógyszerész edes anyját gyászolja. — Beke poraikra!

A leghosszabb hid Nyitrán az a hid lesz, a melyet f. é. augusztus 8-án fog összetáncolni és összesétahangversenyezni a zobori Toiffel kertben Nyitrávárosának minden szépért és nemességért, különösen pedig — a leghosszabb hidért lelkesülő közönsége. Metzger Ede elnöke alatt Barcsik József, Bieliczy Elek és Bócz Antal zoborhegyi birtokosok mint főrendező bizottság nemes buzgalommal mindent elkövetnek, hogy a multság és a hid fényesen sikerüljön. Mar eddig is megnyerték az arany-íjúság színe-javának egész tömeget, 60-at a kiknek elismerésre méltó leledése biztos sikert ígér. Mert ők bizonyára nem mennek magukban a hidra táncolni. Az aranyos szépek pedig kétségkívül kedves mamájukat és apuskáikat is maguk után fogják vonni. Az egyszerűség és kedélyesség a jelszó, így tehát az aggodalmas apák is megnyugodhatnak, hogy ez a multság egy fényes bál lesz, ennek minden előnyével, de minden nagyobb költség nélkül. A beléptidj ugyanis egy személyre csak két korona, családra 5 korona. Felülfizetéseket nagy köszönettel fogadja a bizottság. A meghívókat a napokban bocsátja ki a bizottság. Lesz alkalmi lap is. A cél mindenestre megerdemli a legszesebb körü felkarolást, mert ez a hid, mely — a szigetet a Zoborral a levegőben(?) van hivatva

érezte magát, mintha az a kedves szellem szölt volna hozzánk, mely a Családi kör idilljét írta s a magyar balladát megteremtette; aztán egy gallyat téptem le az eperfáról, emlékül, s ott hagytuk a nagy helyet, hol most kicsi emberek laknak.

Onnan a Csonka-torony felé siettünk. Tényleg száraz volt, bementünk. Ez a torony a piac felső részén török időkből való s Arany a költészetében örökölte meg. Ma már nem csonka, mert fia, Arany László terve szerint magas fedél van rajta, protestáns csillaggal és félholddal. S nem is torony az többé, hanem három emeletre osztott múzeum, hová az Arany-relikviákat gyűjtik. Itt találjuk tehát magát Aranyt az ő földi maradványaiban. Az első emeleti szoba úgy s azon tárgyakkal van megrakva, ahogy hagyta akadémiai szobáját Pesten. Ütött-kopott pár butor, íróasztal sok asztali tárggyal, fogas két szürke kalappal s komót-sipkával, vagy három setabot, egyszerű ágy, vén s még egyszerűbb ágyneművel, kanapé, egy-két karosszék; vén szekrény, benne két kabát s egy nadrág; ez volt Arany szobája. Arisztidész egyszerűség. Elálmlékdik az ember azon, hogy ez a nagy szellem hogyan tudott ily egyszerűen lakni.

Feltűnt, hogy emléktárgyai alig vannak.

összekötöni, — nemcsak a Zobori birtokosoknak érdeke, hanem a város közönségének is, a melynek a városban egyetlen üdülő kertje sem lévén, a Zoborhegyet használja séta és kiránduló helyül. Telen és a gyakori áradások idejében pedig a közel vidék lakosságának közlekedését is megkönnyítene a központtal. Azért a cél és az elvezetésnek ígérkező nyári multság felkarolását mi is a legmelegebben ajánljuk.

Sajtópör a „Nyitramegyei Szemle” ellen. A múlt év végén, midőn a nyitrai „Ellenőr” szerkesztőt cserélt, valami Kiss Gereben lett megnevezve szerkesztőnek. Az alispán tudni akarta kiletet s nyomoztatta a nyitrai rendőrkapitány által, hogy ki az. Mi kétségbe vontuk, hogy ilyen személy létezik Nyitrán, s nemsokára rá a budapesti „Alkotmány” néhány felvilágosító szót hozott a kérdéses szerkesztőről, melyet mi hivatkozva az „Alkotmány”-ra minden megjegyzés nélkül lenyomattunk. — E miatt dr. Sztránzky Szidor az állítólagos szerkesztő nevében az „Alkotmány” és ami lapunk ellen sajtópert emelt. Hogy miként végzett az Alkotmánnyal nem tudjuk, de ami ügyünkben a vizsgálóbíró a panaszt elutasította, mert az állítólagos sertést, mely 1902. dec. 28-án jelent meg, a törvényes három havi határidőn túl, vagyis 1903. jun. 27-én panasolta. — Csodáljuk a félelmi késedelmet, hiszen az Ellenőr nyomban a közlemény megjelenése után reflektált rá.

Nyomdászok multsága. A Nitrai Könyvnyomdászok Szakegyesülete egy éves fennállásának megünneplésére 1903. évi augusztus hó 2-án a zobori „Toiffel-kert”-ben, Sovánka-testvérek zenekarának közreműködése mellett jótékony-célú nyári táncvigalmat rendez. A multság sorrendje: Pont 4 órakor nagy sippal, dobbal, ke-replővel és paraszt-tárogatóval rögtönzött hangversenyyel megkezdődik a körte-lopás, még pedig jó magyar szokás szerint, a fákról. A lopásban nap buzgalommal részt vesz Veréb Jankó, a modern falusi bolond és a legnagyobb tolvaj. A legbuzgóbb tolvajná a becsület-rend körte-koszorújával lesz megkoszorúva és házasságra lép a legnagyobb tolvajjal: Veréb Jankóval. Az ifju part a legújabb automobilon, a vadregényes szigeten át Molnosra küldik nászutra. Részt vesznek a multságban: Az elégett molnosi opera leégett tagjai, kik a multság napján léghajón érkeznek Zoborra, továbbá a folyton táncoló dervisek, udvariaskodó franciák, unalmukban vidgató angolok, trombitás csehek, muzsikáló olaszok, lustálkodó törökök, keringőző németek, fehérbőrű kafferek, élő egyiptomi múmiák, forrongó balkániak és legtöbben a vidgató magyarok; szóval együtt lesz a nagy nemzetközi társaság. Lesz még: férfi és női szépségverseny, csepürágás, hasbeszélés, kígyóbűvölés és kókuszdió-tánc. Nemzetközi fűtty-

Ami egy-két kezimunka van, azt mind Szell Piroska, Szell, most is itt élő prot. lelkesítő férjhez ment Juliska leányának a leánya, tehát uaokája csinálta. Van egy-két emléktárgy Gyulai Páltól (pipa) s egy díszes asztalka (kezimunkával) Zirzen Jankától. Senki sem adott neki semmit, senki sem kedveskedett neki, mint ezt a nagy emberekkel tenni szokás: ilyen volt ő életében.

A második és harmadik emeleten, illetőleg szobában, vannak más hasonló apró tárgyai, fehérneműi, pipái, két munkájának a kézírata (a Szentivánéji álom és Murány ostroma), ruhajegyzék (még szekrényén is van cédula, hogy mennyi fehér ruha volt benne; látszik, hogy pedáns ember lehetett), iskátulya szivarral; réz theafőző (Petőfi ajándéka), két beretva (Tompa ajándéka) s más efféle tárgyak és rengeteg koszorú halála alkalmából. Látszik, hogy halála után kezdtek elhalmozni emléktárgyakkal, mikor már nem volt.

Istenem, mily megható mindez; megható, mert tanulságos. Ez a szegénység és egyszerűség, mely Arany hagyatékát jellemzi, nem nagy szellemi arisztokratának szól, emléket századok fogják hirdetni: nekünk szól az. Nálunk még gyenge lehet a nemzeti érzés, mert ime élő nagyjainkkal nem igen törődünk: ezt mondják a torony szobái, melyek-

hangverseny nagy díjazással. Kengyelfutás a vizen. Légtornázás a homokban. Repülő színpad, minden negyedórán előadással, hol Gerencsér és Tormos leg híresebb mű-büvészei fognak fellépni. Kezdeté délután 5 órakor. Belépő-díj szemelyenkint 1 korona, családjegyet (négy szemely) 3 kor. A tiszta jövedelem felerészben az „Ingeny Tejt” intézmény javára, felerészben pedig az egyesület könyvtárának kibővítésére fog fordítottatni. Felülfizetéseket hálás köszönettel fogadnak és hirlapilag nyugáznak. Kedvezőtlen idő esetén a multságot a következő vasárnapon tartják meg.

Vádak egy közjegyző ellen. Pongrácz Kálmán, nyitrai közjegyzőnek, ki a városban általános ellenszenvnek örvend, kétszeresen meleg napjai vannak a kanikulában. Kinos ügybe keveredett egy adás-vevési jogügylet alkalmával, melynél a szenici telekkönyvvezető hivatalvesztésre és 400 kor. pénzbírságra ítéltetett. A nyitrai kir. ügyész azonkívül — mint a „N. Zeitung” írja — szükségesnek tartotta Pongrácz Kálmán kir. közjegyző ellen is megindítani az eljárást. Az ügyet a nevezett lap már harmadik számában tárgyalja, s mi távollévén Nyitráról, csak e lapból ismerjük, azért állást foglalni e kérdésben nem akarunk. Csak figyelemmel kísérjük, s legközelebb talán kimerítő ismertetést hozunk róla. Érdekesnek tartjuk még felemlíteni a nevezett lap azon konkluzióját, hogy Pongrácz közjegyző több nyitrai pénztintézet igazgatótanácsosa, már pedig — úgy mond a nevezett lap — a közjegyzőnek minden váltó protestációját, melyet mint érdekelt fél (ez esetben igazg.-tanácsos) az illető banknál eszközöl, az 1874. 35. t. c. 48. § értelmében érvénytelen. Pongrácz a nyitrai szabadelvű politikának minden bűnében ludas, és senki a liberálisok közt annak oly dús jutalmát nem látta, mint éppen ő. Most, hogy fordult egyet a kocka, lehet, hogy éppen a liberálisok teszik neki keserűvé a gyümölcsöt, melyet oly szorgalmasan gyűjtögetett.

A zsolnai iparkiallítás csoportokban látogatók vasuti utazási kedvezményben részesülnek, mely kedvezmények az illető vasuti állomásokon tételnek közhírré; ha pedig 50-en vagy többen jönnek egyszerre, ezenkívül a kiállítás területét 20 fillér beléptidj mellett látogathatják és 70 fillérért egy nagy adag gulyásból, 1/2 liter sörből és kenyérből álló ebédre tarthatnak igényt, Az elszállásolásról is gondoskodva lesz. S mert a kiállítás célja úgy valósulhat meg, ha az általános érdeklődés révén ki-ki tanul és tapasztal, kívánatos volna, hogy nép-csoportos kirándulások rendeztessenek, mely a kirándulások napjai a kirándulók számának és időzésük tartamának megjelölésével mindenkor 3-4 nappal előzőleg

nél egyszerűbb csak a barát frater szobája lehet. Pedig mennyit alkotott ő nemzete számára! Mily halhatatlan műveket!

Más nemzetek kisajátítják s muzeumokká alakítják irodalmi nagyjaik házait: ez nemzeti büszkeségök. Mi még messze vagyunk ettől. Kátóna háza Kecskeméten táblával van megjelölve, alig tudtak megmutatni; Petőfiék háza Felegyházán hasonlóképp magánbirtok, csak egy tábla mondja, ki lakott benne; elhanyagolva áll Szegeden Dugonics szülőháza, két kis bolt van benne; Csokonai háza Debrecenben kopott falu iskola, tehát mégis valami ideálisabb celnak szolgál; Szigligeti háza Nagyváradon ujonépített magánház táblával. Nálunk egy kő táblával elmondanak mindent, több mondani és tennivalót nem találnak. Ipolyi azt mondja egyik munkájában, hogy a buta beduin Egyiptomban belebotlik a törmelekbe, mely házja multjából fenmaradt s felkacag, mert nem tudja, mire lépett. Mi, legalább a közeli multban, a mi hazánk multját s nagyjainkat illeti, nem messze állunk tőle.

Igy láttam én ezt utamon s egy kis szederfaágat vittem magamnak Aranytól emlékül. Debrecenből aztán Hortobágyra rándultam, hogy megnézzem a magyar pusztát és a csalóka delibábót.

tudomásra hozandó a zsolnai kiállítás rendezőségének.

A piaristák kiskáptalanja e héten tartotta ülését. Rendfőnöki ismét Magyar Gábort választották. Nyitrán, Privigyén és Trencsénben a régiék hagyattak meg házfőnököknek. Schichmann Endre, ki nálunk is tanárkodott, Kis-Szebenbe került házfőnököknek. A többi személyzeti változásokat a kormánytanács csak a jövő héten eszközözi, s jövő számunkban a közönségünket érdeklő személyzeti híreket kiegészítjük.

Bakáink pusztulása Hercegovinában. Szomoru hírt jeleznek a B. Hirlapnak. Azt. t. i., hogy mult hétfőn a 12. gyalogezred legénységéből egy napon 15 ember szörnyet halt, kisebbfokú napszúrást pedig 40 ember szenvedett, 4 eltűnt. Minthogy a 12. gyalogezred részben Komárom, részben pedig Nyitramegyéből szedi legénységét, képzelhető, hogy e szomoru hír nagy izgatottságot fog kelteni vármegyénk déli jársaiban.

Feljelentés Janits Imre közjegyző ellen. Abból a perből kifolyólag, mely e télen Verő Zsiga és Lelkes Gyula közt lefolyt ismeretes, hogy a bíróság egy 40,000 koronás könyvecskét rendelt el lefoglalni. A betéti könyvet azonban akkor sehol sem tudták megtalálni. Most kiderült, hogy a könyvecske rövid ideig az egyik fél megbízásából dr. Janits Imre esztergomi kir. közjegyzőnél volt elismervény mellett deponálva. Dr. Chudovszky Géza, nyitrai kir. ügyész most fegyelmi feljelentést tett dr. Janits ellen bűnpártolás címén. Dr. Janits Imre úr egy hosszabb nyilatkozat közzétételére kért fel bennünket, melynek veleje az, hogy ő a könyvet csak akkor vette át, midőn a felek már megegyeztek, s midőn az bírói kereset tárgyat már nem képezte. Dr. Janits úr egytallal élesen visszautasít minden inszinuációt, mely eljárását gyanúsítani merné, s a vele szemben tanúsított bánásmód ellen erélyes hangon szigorú eljárást helyez kilátásba.

Képviselőválasztók figyelmébe. Trencsén vármegye központi választmánya közhírré teszi, hogy az 1894. évre összeírt országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékéi ellen beadott felszólalásokra és észrevételekre hozott határozatok az 1899. évi XV. t.-cz. 148. §-a értelmében 1903. évi július hó 20-ik napjától július hó 30-ik napjáig Trencsénben a vármegyeház nagytermében és azon községekben, a hol a felszólalók laknak, jelesen Trencsén városában, Adamóc-Kisbircs, Illava, Laáz, Podváz, Szavcsina, Pruszka, Vágbeszterce, Styávník, Hvoznicz, Nagybitse, Turzovka, Frivald, Dlhopele, Szádecne, Domanizs-Lehota, Várna, Csacza és Osesadnica községekben közszemlére kitétetnek s hogy azok ellen a fenthivatkozott törvényszakas értelmében a kuriahoz intézett felebbezéseket a központi választmány elnökénél a jelzett 10 nap alatt beadni lehet.

Éljen az árvaszék elnöke! Ilyen cím alatt írják lapunknak Galgóc vidékéről a következőket. Érdekes kis panamácskáról rántotta le a leplet az árvaszék elnöke. R. községben a falusi bíró egyszersmind néhai fitestvére kiskorú árváinak gyámja volt, az albiró pedig az odaváló gazdag zsidókorcsmáros, az árvák tekintélyes birtokának bérlője. A bíró és albiró már hivataluknál fogva a legjobb barátok valának. Választási küzdelmekben pedig, mely kétszer megisméltődött, a főkortések. Hogy, hogynem, a roszt nyelvek azt mondják, hogy holmi tisztességes polgári haszonhoz akarták juttatni a főkortestanya tulajdonosát, ki kéz alatt megvette az árvák vagyonát, mert állítólag — legalább a gyám és a községi előjáróság úgy vélte, — hogy senki sem venné meg a földeket és az árvák érdeke ezt úgy kívánja. A jegyző, bíró mint gyám, az albiró korcsmáros mint vevő, a kész szerződéssel felmentek Nyitrára és ott sikerült az ügyész urat kapacitálni, ki megadta hozzá a szankciót. Egy szemfüles me-

gyebizottsági tag azonban személyesen informálta az elnököt s hozott magával írásbeli ajánlatot, mely az állítólagos előnyös vételár kétszeresére szült egy odaváló gazdaember részéről. Az elnök úr kiküldte Csernyánszky urat a helyszínére, a ki konstata, hogy nemesak fölösleges eladni a birtokot „adósságtörlesztés“ sürgőssége címén, hanem hatalmas tévedéseket konstata, a kréta körül a gyám számadásaiban, kine, még 400 kor. pénzfelesleg mutatkozott az árvák javára. Hogy rövidebbek legyünk: Az árvák nem veszítették el vagyonukat, de a korcsmáros elesett a sáptól, a bíró és gyám ma már nem bíró, sem gyám! — Egy másik R. községben, most szintén hasonló eset történt. A jegyző hű csatlósa megvett egy birtokot, hol egy árva, a ki Amerikában van, érdekelve lévén, a jegyző ékes szavakban ajánlja jóváhagyás végett az adásvételi szerződést. De az árvaszék egészen másképp fogta fel a dolgot, pedig senki sem informálta ez esetben. Május hó 30-án kelt 12859. számú végzésével elutasítja a kérvényt, hanem utasítja az előjáróságot, hogy az árva 1/3 részét hasznosítsa másképp. Gyönyörű azon indokolás, mely a szegény Amerikába vándorolt fiú érdekét védi, azon szempontból, hogy ne fosztassék meg vagyonától. Crausz elnök és Csernyánszky szívből jövő stylusára ismerünk! Ez a helyes! Nem kell felülni az előjáróságnak! Ép azért ismételjük: „Éljen az árvaszék elnök!”

Fürdők látogatása. Pöstyén fürdőt jul. 23-án kiadott utolsó s hozzánk beküldött névjegyzék szerint 3872 vendég, Trencsén-Teplitcet pedig ugyanaddig 4139 vendég látogatta. — E létszám a tavalyihoz képest némi visszaesést mutat, melyet azonban a Vág közelmúlt áradásával s az ebből következett forgalmi akadályokkal lehet indokolni.

Tömeges exhumáció Az alsó-köröskényi templom bővítése és javítása alkalmával a templom hajójának majdnem egész hosszában elterülő sírbolt burkolata és boltozata az állványok alatt bedőlt. Midőn első alkalommal a templombővítést vezető pallér a sírboltba bement, annak egyik felében 24 koporsót olvasott össze. A sírbolt másik fele üres volt. A koporsók mind selyem- vagy gyapju-szövetvel voltak bevonva és rézgombokkal díszítve; ezen rézgombok betűk és számok alakjában felirásokat képeztek. A koporsók érintésre — korhadtságuk miatt — nagyobb részt összeestek és csak egyes deszkadarabok maradtak. Ezen felirásokból a következők nevei és évszámai megalapíthatók: Nobilis D. Catharina Cseh de Cabaj Dmni Caroli Thuróczy de Alsó-Köröskény vidua, aetatis suae annorum 67. Obiit die 20-a Februarii 1805-o. — Domicella Elisabetha Thuróczy de Alsó-Köröskény annorum aetatis suae 27; obiit anno Domini 1803-o. — Sp. Dmni Michaelis Thuróczy de Alsó-Köröskény; annorum aet. s. 65. Obiit 27-a Decembris. anno Dni. 1800-o. — Anna Thuróczy (kis koporsó). Obiit 20-a Maji anno Domini 1797-o. (egy éves gyermek). — Sp. D Thomas Thuróczy, de Alsó-Köröskény, aetatis suae 52 annorum. Obiit 29-a Julii, anno D. 1798. — Sp. ac Generosa Dna Theresia Jeszenzky Sp. ac Gen. Dni Joannis Thuróczy Consors; aetatis suae 33. annorum; Obiit 11-a Augusti 1802-o anno Domini. — Domicella Elisabetha Thuróczy 27. annorum; Obiit 25-a Maji, anno Domini 1803-o. — S. a G. Dmna Maria Jeszenszky Dmni Gn. condam Antonii Köröskényi, aetatis suae annorum 69. Obiit 5-a Junii anno Domini 1804-o. (Kék-selyembe bevont koporsó) — Josepha, Splis Dmni Josephi Thuróczy filia. 5. annorum. Obiit 24-a Augusti 1804-o. — Splis ac Gris Dna Andreas Thuróczy de Alsó-Köröskény. 67. annorum; Obiit 28-a Octb. anno Domini 1804-o. — Sp. ac Gra Dna Catharina Cseh, Gnroi condam Dni Caroli Thuróczy Consors; aet. s. 67. an. Obiit 22-a Febr. 1805-o. — Splis ac Grsa Dna Anna-Maria Beznák Splis ac Grsi Josephi Thuróczy Consors; aet. suae annorum 38., Obiit 10-a Octobris anno Domini 1805-o. — Gnsa Dna Anna Thuróczy Dni Francisci Fabian Consors. Obiit 6-a Aug. anno Domini 1806-o. Sp. ac Gra Dna Anna Thuróczy Gnsi Dni Benedicti Sütéth Consors. Anno 1804-o. — A többi biztosan nem volt megalapítható; de úgy látszik egyiken volt: Nobilis Gasparus Thuróczy, aetatis suae 28 annorum. — A törvényes eljárás után a sírbolt földdel betömrhető, vagy a koporsók felett új boltozat tehető vala. Miután

erre a vállalal, mint kegyur nem köteles; s miután a vállalkozó azt ingyen nem végezhette: a hívek szakszerű utasítás szerint a korhadt sírboltot felbontották és földdel betömrtek, a koporsó-darabok kivitettek, és el fognak égettetni; a holt testek pora ott maradt. Egy koporsóban csak a gondosan befont hajzat, másikban csizma-talp; egyikben kis rózsafüzér, és másikban a koponyacsont s lábszár-csontok voltak.

Szövetkezetek Lopassón. Hogy mit lehet elérni a helyesen vezetett szövetkezetek révén, lapunk egyik barátja, ki a helyszínén tanulmányozta a lopassói szövetkezeti életet, a következőkben számol be eleményeiről. Lopassó, távol minden vasuti összeköttetéstől, alig 1000 lakossal bíró községben, most tényleg a szószeros értelmében egy „szövetkezet“ képez. Van ott hitel-, fogyasztási-, tojásértékesítő-, himzősövetkezet, olvasókör, a gyümölcsöt is ily uton értékesítik, s legújabbán létesült a gabonarakár. Építenek egy 24 ezer koronás épületet a falu legszebb helyén, melyhez a földmiv. minisztertől gabonarakár címén 8 ezer korona államegélyt nyertek. Ebben az épületben lesznek elhelyezve a szövetkezeti főbb helyiségek. Hitelszövetkezetébe a nép 100 ezer koronát ténylegesen befizetett üzletrész és betétek címén, a fogyasztásinak tavalyi forgalma 60 ezer korona volt. Az igazgatótág tiszteletdíját ismét a tagoknak visszajuttatja oly módon, hogy pld. harmadéve 40 tagját elvitte a kecskeméti kirándulásra, s egytallal a fővárost ismertette meg velök, tavaly Pozsonyban voltak, ezidén Zsolnára készülnek. Ugyaníly módon a fogyasztási szövetkezet 600 koronát szolgáltatott vissza tagjainak a bevásárlás arányában áruosztalék címén, ezidén már 800 koronát, és mind a 202 tagját bebiztosította a cselédségélypénztárb. Ily önzetlen működés után nem csoda, hogy ott minden ember szövetkezeti ember. Mióta a szövetkezetek működnek, minden „idegen elem“ összeszedte sátorfáját, eladta házat, uszoran szerzett földjét. Ez most mind az óslakók tulajdonába ment vissza. A földek ára megkétszereződött. Most azon ritka községek közé tartozik, mely elmondhatja magáról, hogy egy akol s egy pásztor, mert 5 év alatt 7 más vallású család kivándorolt. De nem ám Amerikába! Hanem próbál gseftelni más a szövetkezetektől még „meg nem méltelyezett“ vidéki községekben. A szövetkezeti mozgalom ellenségei kigyót békát kiáltanak ugy azokra, mint a vezetőségre. De evvel szemben nem tudnak felmutatni egyetlen egy példát arra, hogy a nép szírján felhízott elősdiék juttattak volna valamit közöelokra, vagy a nép anyagi s erkölcsi nivójának emelésére csak egy fillért is. Ajánljuk e sorokat a szövetkezetek ellenségei nagybecsű figyelmébe!

Pöstyén fürdőben a vághidat e hét elején a víz ujra megrongálta. Kivánatos volna új vashid építése.

Az árvíz katasztrófáról a Vág völgyi lapban a következőket olvassuk: Trencsénben szombaton este senki éjjeli nyugalomra nem gondolt még, s csak pirkadáskor, mikor a víz észrevehetően apadni kezdett, lelegzett fel a lakosság. A víz ugyanis nálunk éjfél 2 órakor érte el a maximális 363 cm. magasságot, 11 cm.-rel meghaladva az 1894-iki nagy árvizet. Apadása reggelig és vasárnapon át is lassu volt és csak a hétfőre virradó éjjelen vett nagyobb dimenziót. Igazában csak ekkor láttuk az árvíz pusztításait. A felső-szigetnek szántóföldjei tönkre vannak téve és a kubrai parton új medre képződött a Vágnak, melyben most a főág hőmpolyg. A városi park össze-vissza van szántva az árviztől, mely annyira elborította, hogy csak a fák koronái látszottak ki. Borzasztó pusztítást vitt véghez a Vág a partokon, melyeknek költőiteseit valósággal szétszaggatta és romba döntötte. Hősiesen állotta ki a szörnyű vizpróbat a baáni vasut töltése, mely megvédte a városnak a folyó melletti utcáit az elöntéstől. A mentés körül különösen kiemelendő közös háziezeredünknek és derék parancsnokának, Tislar Mihály ezredes úrnak közreműködése. Az ezredparancsnok gyors és céltudatos intézkedéseinek, nemkülönbén a kivezényelt katonaság odaadó, fáradalmat nem ismerő és kitartó munkájának köszönhető, hogy az árvíz ügy Trencsén városban, mint Orechó, Zsabinec és Isztebnik községekben nagyobb arányt nem öltött és hogy az ember- és vagyonbiztonság megvédhető volt. A mentés körüli intézkedések és munkálatoknál kifejtett ügybuzgó, lankadatlan és kiváló működésért köszönet illeti még az ezredes uron kívül Kortán és Koetschet százados, Pelz, Görgey és Cserny főhadnagy, Hrusovszky, Maschat és Maresch hadnagy urakat, nemkülönbén Vrabcz ör-

mestert. — Elszomorító képet nyújt a vidék. A trencsényi járásban 28 község határát öntötte el a víz s a szegény népek nemcsak egész termését pusztította el, de lakóházaikban is sok kárt tett; Nagy-Zablaton 2 házat döntött romba, Isz-tebnik és Melcsicz közt pedig több helyen alá-mosta a vasuti pályatestet. Kisebb dimenziókat öltött a veszedelem az illavai járás területén, hol csupán A-Kocsócz község állott víz alatt; a Vág melletti mezőségeken azonban a termés teljesen elpusztult s az okozott kár meghaladja a 180,000 koronát. Tepla és Prilesz közt a víz 5 helyen átszakította a vasuti töltést. Legtöbbet szenvedett az árviztől a puchói járás: 16 községét borította el a víz, koldusbotra juttatta a lakosság túlnyomó részét; ezekben a községekben az inség kimaradhatatlan. A vágbesztercei járásban 20 község határa állott víz alatt. A Vág melletti szántók teljesen tönkre vannak téve. A bitsei járásban 7 vágmenti község volt elöntve. A természetesen kívül a partvédezedek nagy részét is elsodorta a víz. A zsolnai járásban nemcsak a Vágmentén, hanem az oldalvölgyekben is pusztított az árviz. Nagy veszedelemben forgott a zsolnai iparkiallítás, mely fölött 2 méteres ár hömpölygött, de csodálatosképen nem tett nagyobb kárt az épületekben, úgy hogy a kiállítás megnyitása e miatt halasztást szenvedni nem fog. A kiállítás belterületén benszorult 2 ácsot egy Chudoba János nevű aussigi uriember úszva mentette ki veszedelmes helyzetükből. Az árviz által előntött falvak népe marháival a hegyekbe menekült; az eleséghiányban szenvedőknek a vármegye alispánja rögtön 600 koronát utalványozott a kapott államsegélyből.

Hány zsidó van a világon? Egy Angliában legújabbán kiadott statisztika érdekes számokban csoportosítja a világ különféle államaiban lakó zsidóságot. Eszerint a világ összes államaiban a zsidóság száma a következő: *Európa.* Ausztria-Magyarország 1.994.378, Belgium 12.000, Bosznia 5845, Bulgária 28.000, Dánia 4080, Angolország 179.000, Franciaország 86.885, Németország 586.948, Görögország 8350, Hollandia 103.098, Olaszország 44.037, Luxemburg 1200, Svéd-Norvégia 3402, Portugál 700, Rumélia (keleti) 6982, Románia 229.000, Oroszország 5.189.401, Szerbia 5100, Spanyolország 4500, Svájc 12.551, Törökország 75.295, Cyprus és Malta 130. Összesen 8.581.772. *Amerika.* Egyesült-Államok 1.136.240, Kanada 16.423, Mexikó 1000, Közép-Amerika 3000, Argentína köztársaság 7015, Dutch Guiana 1250, Venezuela és Costa Rica 711, Brazília 2009, többi Dél-Amerika 2000. Összesen 1.168.948. *Ázsia.* Palesztina 60.000, Kaukázus 58.471, Szibéria 34.477, Közép-Ázsia 12.729, Kis-Ázsia és Sziria 65.000, Perzsia 35.000, India 22.000, Arábia 15.000, Kína és Japán 2000, Turkesztán és Afganisztán 14.000. Összesen 318.677. *Afrika.* Marokko 150.000, Tunisz 45.000, Algéria 57.132, Egyiptom 25.300, Tripolisz 10.000, Abesszinia 50.000, Dél-Afrika 25.000. Összesen 362.432. *Ausztrália.* New South Wales 6447, Queensland 733, Tasmania 107, Uj-Zeeland 1611, Victoria 5897, Dél-Ausztrália 786, Nyugat-Ausztrália 1259. Összesen 17.040. Az itt felsorolt államokban összesen 10.431.829. A kimutatás szerint tehát a zsidóságnak majdnem fele Oroszországban lakik. Második helyen van Ausztria-Magyarország, ahol közel két millió zsidó van. Harmadik az Egyesült-Államok.

CSARNOK.

A konkláve.

A pápaválasztás egyik szép vonása, erőteljes megnyilatkozása az egyház életének. A pápaválasztás történetében is vannak fejlődések, vagy inkább az idők viszonyaihoz voltak változások.

Kezdetben a római pápát a szomszéd püspökök választották a papság és a nép hozzájárulásával. II. Miklós 1059-ben a pápaválasztást a bibornokokra ruházta. III. Sándor pedig a III. lateráni zsinaton 1179-ben kimondotta, hogy csak az legyen a törvényesen megválasztott pápa, a kire a szavazatok kétharmada esik. X. Gergely végül a II. lyoni zsinaton 1274. a konkláveről szóló hites határozatot hozta, mely ma is érvényben áll.

A konklávét a Vatikánban készítik el, mert 1870 óta csupán ez a pápa szabad tartózkodási

helye. Volt idő, hogy a Kvirinalban is választhattak pápát, de azok az idők emultak és csak fájdalmas, szomorú emlékeket ujtanak meg lelkünkben. A Kvirinál konklávéja kényelmesebb lehetett, mert ezen célra berendezett termei voltak, de a Vatikáné alkalmasabb, a mennyiben közel van sz. Péter temploma. Egyébként a Vatikán épülete igen nagy, úgy hogy a konkláve előkészítése semmi nehézséget sem okoz.

A konklávét úgy készítik, hogy minden bibornoknak külön lakosztálya legyen. Ezen lakosztályban vele van udvari papja és szolgálja, a kiket jog szerint magával hozhat a konklávéra és a kik természetesen szintén külön termekben laknak. Ilyenkor megeskik, hogy a szolga jobb, nagyobb, barátságosabb szobát kap, mint maga a biboros. — A konkláve termei vékony szőnyegfalakból összeállított kis szobák, a melyek körökörül fallal vannak körülvéve, mindentűn zárva és őrizve, úgy hogy senki se be, se ki nem jöhet. Csupán a konkláve őrzőjének (marschall, jelenleg Chigi herceg) szobája melletti ajtó nincs mindjárt elzárva, a melynek bezáratása később történik bizonyos szertartások között.

Minden biboros a saját lakosztályában étkezik. A régi szokás szerint az étkeket a falnyíláson keresztül adták át, ujabban azonban az ételek fölhozataláról minden bibornok szolgálja gondoskodik. Az ételek mennyisége még csak megjárna, ám a minőségéről bátran elmondhatjuk azt a kritikát, hogy azon ételek nem magyar konyhában készültek. — A konkláve — azt mondtuk — el van zárva, de nem teljesen és olyan értelemben, mintha minden érintkezés meg volna akasztva. Az érintkezés az úgynevezett „vota“ tagjai által történik. Minden levél, újság, küldemény vagy bármi más ezeknek kezén megy keresztül, még pedig elég különös módon. A falusi templomokban még manap is láthatók forgatható tabernakulumok. Ezeknek mintájára az elfalazott ajtó egynemelyikén erős lemez hengerek vannak alkalmazva, a melyek tengelyök körül foroghatnak. Egyik oldala nyitott s tetszés szerint ki és befordítható. A konkláve tagjai ezen hengereken keresztül érintkezhetnek a konklávén kívül állókkal. Az érintkezés nyelve az olasz, latin vagy francia. A konklávéba senkit sem bocsátanak. Csak egy eset van a történelemben, hogy a konkláve idegen előtt megnyitott, még pedig II. József császár előtt.

1769-ben történt ez, a XIV. Kelemen megválasztó konklávén. A császár a konklávét szerette volna látni, azért kérdést intézett a bibornokokhoz a beocsátatás lehetősége iránt. A konklávén körüljárta a helyiségeket és meglátogatta az ősz Albani biborost is. A kardot persze, mely oldalán függött, csak most akarta levenni, mire az egyik biboros szellemesen megjegyezte: jó helyen van az a kard, hogy ön bármely pillanatban készen legyen az Egyház védelmére.

Nézzük már most a közelebbi részleteket. A mikor minden készen van s a kilencnapig gyászszertartás is elmúlt, tizedik napon a pápa halála után a bibornokok belépnek a konklávéba, a melyet ha valaki elhagy, többé nem térhet vissza és ezen alkalommal nem élhet szavazati jogával. A távollevő biborosokat hivatalosan föl hívják, hogy a pápaválasztáson megjelenjenek, de a tiz nap letelte után a többiek nem tartoznak rájuk várakozni. A bibornokok összegyűlnek a sz. Pál-kápolnában s onnét diszmenetben átvonulnak a Sistínába. Itt a „Veni Sancte“ megható eléneklése után „mindnyájan kívül“ kiáltás hallatszik, mire a kápolnából a biborosokat kivéve mindnyájan eltávoznak. Mindenekelőtt leteszik az esküt, hogy a pápaválasztásra vonatkozó határozatokat lelkiismeretesen betartják. Ámbár az olvasók közül tán egy sem veszi igénybe ez eskümintát, azt hiszem, még sem lesz érdektelen azt ismerni. Eképen hangzik: „En N. N. azon esetben, ha pá-

pának választatnám, ígérem, hogy a felolvastakat mind megtartom és fogadom, hogy azokat egészben és részben, nyíltan, világosan, valóban, betűszerint, minden tartózkodás és utógondolat nélkül megtartani elhatározva vagyok. Isten engem úgy segéljen és az ő sz. evangéliuma“. Nemsokára kijönnek a kápolnából és lakosztályaikba vonulnak.

Nehéz magunkat beleképzelni abba a helyzetbe, hogy a Vatikán lakói minő benyomások alatt állhatnak a pápaválasztás napjaiban. Az emberi lélek akkor érzi magát nagyra, igazán boldognak, a midőn az örömmel és a fájdalomnak, a főségnek és a kicsinyességnek bizonyos megmagyarázhatatlan, de gyönyörű harmóniáján megrenghet. Örömet érez a lélek, hisz Krisztus nyája Vezért, Pásztort keres magának; de a fájdalom érzete vegyül az örömben az Egyház nehéz megpróbáltatásai miatt. Ott abban a Vatikánban ilyenkor minden fölemel, nemes hangulatba hozza a lelket. Főséges látvány az, a midőn a világesemények legmagasztosabbika játszódik le e helyen; s még főségebb, midőn a megválasztott pápa kicsinynek mondja magát, servum servorum Dei, fogolyának, a Vatikán foglyának tekinti magát.

A pápaválasztás napján két szertartásmester bejárja a folyosókat s csemetyű-szó kíséretében ezeket mondja: „Ad Capellam Domini, ad Capellam Domini“. „Az Úr kápolnájába, az Úr kápolnájába“. A Sistina kápolna ajtaja megnyílik s a bibornokok rövid idő alatt mindnyájan összegyűlnek. Lehívják a sz. Lelket és elfoglalják trónjait, hogy megejtsék a választást. A választás háromféleképpen történhetik: fensőbb sugalmazás, megbízás és szavazás útján. Az első kettő ritkább s mi is csak röviden érintjük. A fensőbb sugalmazás útján akkor történik a választás, ha a bibornokok többsége függetlenül, önállóan egy személyben megegyezik. A megbízás útján pedig akkor, midőn a testület saját kebeléből néhányat kiválaszt, és a választás jogát rájuk ruhazza. A harmadik a rendes választási mód. A kápolna közepén van egy asztal, melynek egyik végén két urna van; az egyik a szavazó cédulák számára, a másikban pedig a bibornokok nevei foglaltatnak. A szavazó cédulára ráírják a megválasztandó pápa nevét s bedobják az e célra szánt s az oltáron elhelyezett kehelybe ezen szavak kíséretében: „Bizonyoságot teszek az Úr Krisztusra, a ki itelni fog fölöttem, hogy azt választom, a kit Isten szerint választanom kell“. Ha nincs meg a kétharmad többség, következik a hozzájárulás (accessus). Hozzájárulni csak olyanhoz lehet, a ki legalább egy szavazatot kapott. Ha még így sem kapott senki többséget, akkor a cédulákat elégetik s a fölszálló füst a szavazás eredménytelenségét jelenti. Ha azonban valamely biboros többséget nyert, akkor hozzá lép a legidősb biboros szerpap, és kérdezi: „Elfogadod-e a szabályok szerint történt megválasztásodat?“ Azon esetben, ha elfogadja a megválasztást, új nevet vesz föl s az egyik biboros főpap kihirdeti a népnek a választás eredményét. Megszólalnak Róma összes harangjai, de oly megható módon, oly csengő hangon, hogy lehetetlen ilyenkor a szív örömrézelmeinek parancsolni. Ezerekre menő embertömeg tódul a sz. Péter térre, hogy részt vegyen a kitörő örömben és lelkesedésben. A bibornokok szokásos hódolat kifejezése után az új pápát körmenetileg hozzák sz. Péter templomába, mialatt a szertartásmester kőből készült csomócskákát éget el s a hamut a pápa elé dobva így szól: „Szent Atya! így mulik el a világ dicsősége“. Ezután az Oltáriszentség előtt, majd az apostolfejedelmek sírjánál imádkozik s a mise után, a mikor a biboros főpap fejére tette a tiarát, a templom erkélyéről a harangok zugása és ezereknek örömköny hullatása között áldását osztja a katolikus világra.

Az egész földkerekségen Te Deumot zengetnek és milliók szívéből kél a fohász: „Tartsd meg Isten sz. Atyánkat Krisztusnak Helytartóját“.

1896. évi orsz. kiállításon díjjal kitüntetve.

JUHARI ÉS FURDA

templomfestők

Nyitrán, Káptalan-utca 17. sz.

Ajajljuk a nagyérdemű közönségnek
újonnan kibővített és

templomfestészet

Céljaira a legtökéletesebben berendezett üz-
letünket, melyben **templomok festését, oltár-
rok és képek renoválását, valamint új oltár-
képek festését, szobrok polichromirozását** s
ezeknek egy középkori, mint legújabb stílus
kidolgozását **jutányos árak mellett** elvállaljuk.

Kiváló tisztelettel

25-25.

JUHARI ÉS FURDA,

templomfestők.

Költségleírányzatok és tervezetek ingyen.

Vizi-malom hasznobérbe adása.

Méltóságos gróf Károlyi Lajos úr
ondrohói vizi-malma

két hengershékkal, 3 pár kőjáráttal
1904. január 1-től három esetleg hat
évre **Tót-Megyeren** az uradalom köz-
ponti irodájában **f. évi augusztus hó
30-án** délelőtt 10 órakor megtartandó
nyilvános árverésen hasznobérbe fog
kiadni. — Vállalkozóknak az árve-
rés megkezdése előtt 700 koronát
készpénzben, értékpapirokban vagy
takarékbetét könyvben kell letenni;
a hasznobérletet a legtöbbet ígérő
nyeri el, ha a szerződésben kikötött
biztosítékot leteszi. — Szerződési fel-
tételtek Tót-Megyeren az uradalom
központi irodájában bármikor meg-
tekinthetők.

Tótmegyer, 1903. évi július hó 22.

1-5

Jószágfelügyelőség.

Egy jó házból való fiú
vidéki

TANONCNAK

azonnal felvétetik **Freissber-
ger Viktor** fűszerkereskedé-
sében Nyitrán.

WEIGL ANTAL PAPI ÉS POLGÁRI
SZABÓ NYITRÁN.

Ajánlja jól berendezett legfino-
mabb bel- és külföldi szövetek-
ből álló raktárát, — valamint **férfiszabó-műhelyét,**

melyben egy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát,
ugymint téli és nyári öltözeteket, felöltöket, reverendákat, címá-
dákat, mucetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít.

○○○○ Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl. ○○○○

Eladó úri ház
Nyitramegyében, Nyitrához közel,
mely úgy nyaralásra, mint **alkalmas.**
téli tartózkodásra felette is

Közvetítők csakis siker esetén díjaztatnak.
4-4. *Cím a kiadóhivatalban.*

HIRDETMÉNYEK
jutányosan felvételnek
a „NYITRAMEGYEI SZEMLE“
részére Nyitrán, Papnevelde-u. 9. sz.

Alapított 1869-ben.

NYITRAI NÉPBANK

mint részvénytársaság

elfogad betéteket a legjutányosabb feltételek mellett,
leszámítol váltókat, betéti könyvecskéket;
kölcsönöket ad ingatlanokra a legkisebb kamat-
láb és szabott ügyvédi díjak mellett amorti-
zációra különböző tervekben;
előlegét ad arany- és ezüstneműekre, sorsjegyek-
részvények- és másnemű értékpapírokra;
elad és vesz mindennemű értékpapírt napi árfo-
lyamban;
felvilágosítással szolgál és mindennemű megbí-
zást teljesít: bank-, pénz- és biztosítási
ügyekről. **Az igazgatóság.**

Székháza Városházter 3. sz.

SZABÓ IMRE

diszes temetkezési vállalata Nyitrán.

Lakás: Vikárius-utca 5. sz. || Üzlethelyiség: Hid-utca 1. sz.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó
egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a **hírneves és gyógyhatású**
valódi francia „Louis de Salignac és Társa“ COGNAC
 egyedüli lerakatát Nyitra és Nyitramegye területére
AITNER FERENC ur fűszer és csemege kereskedésének adtam át,
 a hol az a legelőnyösebb árban szereshető be.
Viszontelárusítóknak kedvezmény adatik.
 16-18. Kiváló tisztelettel Louis de Salignac és Társa, Cognac.

Előnyös tőketörlesztéses jelzálog-kölcsönök!

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete a tőketörlesztéses jelzálog-kölcsönökre nézve legujabban a következő rendkívül előnyös föltételeket állapította meg:

1. Kölcsönt ad már 300 koronától kezdve.
 2. Kölcsönt ad kívánatra úgy, hogy a kölcsönvevő a teljes összeget kapja meg készpénzben leolvastva (s nem záloglevelekben).
 3. Kamatok emén sem történik levonás, mert a részletek mindig félévénként utólag fizetendők.

4. A kölcsön fölvehető 20, vagy 30, vagy 40, vagy 50 évi törlesztésre, mely esetekben a törlesztési hányad (tőke és kamat együtt véve) 5.26%—8%-ig változik. Záloglevéli árfolyam szerint lehet kölcsönt kapni 4.90%-ra is.

5. A kölcsönt az adós bármikor fizetheti vissza akár egészben, akár részben, anélkül

hogy ezért külön díjat vagy térítést fizetne csak köteles félévvel előbb fölmondani.

6. A becslési adatokat az intézet önmaga, saját kölcségén szerzi be és csak a kölcsönből vonja le.

7. A jól fölszerelt kérvények nyole nap alatt okvetlenül érdemleges elintézt nyernek.

A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete Nyitra székhelylyel egy vidéki képviselőt állított fel s ennek — a szomszéd megyék határos területeire is kiható — vezetésével

MÉREY LAJOS

nyitrai ügyvéd urat bizta meg, kihez a kölcsöntkérő ügyfelek teljes bizalommal fordulhatnak s tőle minden további fölvilágosítást díjmentesen nyerhetnek

**KISBIRTOKOSOK ORSZ.
FÖLDHITELINTÉZETE.**

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti kainitot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23—24% kén-savas káli tartalommal,

Stassfurti kálitrágyasöt

szavatolt 40% tiszta káli = 74—76% kén-savas káli tartalommal,

Kovasavas kálit

(dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb **műtrágyaféléket**, azonkívül

Rézgálicot (98—99%)

elismert kitűnő minőségben legolesóbban szállit a

„HUNGÁRIA“ műtrágya, kén-sav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.